

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la
A la Z

de Adriana POPESCU

Lucia Demetrius

(II)

1952, 23 septembrie — *OAMENI DE AZI*,
piesă în trei acte (șase tablouri)
Teatrul Municipal. Regia: Moni Gheler-
ter. Scenografia: Liviu Ciulei, Traian Ni-
țescu; Cu: Sonia Cluceru, Jules Caza-
ban, Ștefan Ciubotărașu, Fory Etterle,
Sandina Stan, Gina Petrini, Benedict Da-
bija, Carol Kron, Emilia Manta.

Piesă distinsă cu Premiul de Stat în 1952.

S-a mai jucat în aceeași stagiune la tea-
trele din Bacău, Brăila, Constanța, Turda,
Brașov, Ploiești, Iași, Pitești, Sfintu
Gheorghe, Arad (1953—1954)).

„...o valoroasă izbândă a noii noastre dra-
maturgii...” (*Aurel Baranga* — 1952)
„*Oameni de azi* trăiește prin câteva per-
sonaje bine concepute, angrenate în acți-
uni interesante, printr-o dinamică antre-
nantă. Și chiar dacă pe alocuri opoziția
între „îngeri și demoni” poate fi obser-
vată, credința în existența unor ca și în
a celorlalți absolvă greșeala de simplifi-
care. (...)”

În dezbaterile dramatice a problemelor
satului contemporan, ale țărânimii aflate
în circumstanțele unor opțiuni de impor-
tanță epocală, scriitoarea realizează prin
Oameni de azi o piesă de eficiență direc-
tă, probată la vremea sa, și totodată o
operă înzestrată cu calitatea de a vorbi
despre ceea ce a fost o realitate frâmi-
tată, despre lupta din care s-a născut
ziua de azi. Există pe lângă valoarea de
document dramatic și aceea de perma-
nență, rezultând din receptarea și redarea
general-umanului în faptul cotidian sau
înfruntarea specifică” (*Virgil Brădățeanu*,
vol. cit. pag. 104).

Alte opinii: * * * — „Luptătorul”, Ba-
cău, 1 octombrie 1952; Gh. Zărăchescu
— „Viața Capitalei”, 3 octombrie 1952.

1956, 23 martie — *TREI GENERAȚII*,
piesă în trei acte.

Teatrul Municipal. Cu: Tantzî Cocea,
Clody Bertola; Beate Fredanov, Gina
Petrini / Virginia Popescu; Marieta Ra-
reș; Michaela Juvara; Vali Voiculescu-
Pepino; Virginica Stoicescu; Ștefan Ci-
ubotărașu; Benedict Dabija; Fory Etterle;
Gh. Ghițulescu; Nicolae Mavrodin / Mir-
cea Blok; Jules Cazaban / Vily Ronea
Dan Damian.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul „Maria Fi-
lotti” din Brăila (1956—57); Teatrul Mu-
nicipal din Ploiești (1956—57); Teatrul de
Dramă și Comedie din Constanța (august
1959); Teatrul de Stat din Oradea — sec-
ția maghiară (1960—61); Teatrul de Stat
din Brașov; Teatrul de Stat din
Reșița (1967—68); Teatrul Maghiar de
Stat din Sfintu Gheorghe (1973—74); Tea-
trul „Bulandra” (1974—75).

În 1959, piesa s-a jucat la Riga, în 1961,
la „Teatro nuovo” din Torino, iar în 1964
a fost tradusă în arabă, la Cairo.

În 1971, 1981 și 1983 — versiuni pentru
teatrul TV (regia Nicolae Motric, Nae
Cosmescu și, respectiv, Olimpia Arghir).
Operă cu același titlu de Sergiu Sarchizov.
„Problema generațiilor m-a obsedat tot-
deauna, și în proză. Ce moștenesc unele
de la altele, în ce măsură își seamănă sau
se deosebesc, cum decad urmașii sau,
dimpotrivă, cum cresc, dacă sînt receptivi
la ceea ce aduce nou timpul, cum se în-
cadrează în contemporaneitatea lor, cu
toată zestrea de virtuți sau cusururi cu
care s-au născut”. (*Lucia Demetrius* —
„Autoarea despre piesă”, în „O antologie
a dramaturgiei românești, 1944—1977”,
vol. I, Editura „Eminescu”, București,
1978, p. 157).

„Lucia Demetrius a scris de fapt pe tema
înfringerii visurilor de fericire ale femeii
trei piese, o mică trilogie, în care unele
personaje reapar, altele nu (...). Fiecare
dintre aceste piese, fiecare act cu alte

cuvinte, — susține pe propriul său conflict (...).

Nu mi se pare lipsit de interes faptul că în primele două acte — acolo unde pasiunile se înfruntă firesc și puternic — textul literar al piesei este, adeseori, străbătut de un suflu de poezie autentică. (...) *Trei generații* prilejuiește — dacă vrei — și o lecție despre necesitatea de a te opune conformismului, în numele moralei vii a oamenilor liberi". (*Vicu Mindra* — „Gazeta literară”, 3 mai 1956)

„Înfruntările și confruntările nu mai sînt prilejuite de ostilități sentimentale, tendința clară a noilor relații este de a ridica conflictul de clasă dintre exponenții noului și ai vechiului la rang de conflict social și uman fundamental” (*H. Zalis* — „Teatrul”, 6/1958).

Alte opinii I. D. Sirbu — „Variațiuni dramatice pe aceeași temă”, „Teatrul” 3/1956; *Ada Simionescu* — „Scinteia tineretului”, 20 mai 1956; *Magdalena Focșă* — „Informația”, 22 mai 1956; *Eugen Atanasiu* — „România liberă”, 10 iunie 1956; *N. Pirvu* — „Tribuna”, 23 noiembrie 1957, 12 ianuarie 1958; *Manase Radnev* — „Contemporanul”, 12 aprilie 1956; *Letiția Gutză* — „Teatrul”, 1/1958; *Martón Lili* — „Megyei Tükör” (Sfîntu Gheorghe), 2 decembrie 1973; *Tr. Șelmaru* — „Informația Bucureștiului”, 13 noiembrie 1974; *Radu Anton Roman* — „România literară”, 28 noiembrie 1974; *N. Barbu* — „Cronica”, 13 decembrie 1974; *Natalia Stancu* — „Scinteia”, 22 decembrie 1974.

1956, 1 mai — *CEI DE MÎINE* (ATENȚI-UNE, COPII !), piesă în trei acte.

Teatrul Tineretului din București. Regia: N. Massim. Decoruri și costume: I. Mitrici. Cu: George Demetru, Matilda Bărbulescu, Ion Ciprian, Marcela Demetriad, Rozalia Avram, Mimi Enăceanu, Marcel Gingulescu, Florica Demion, Gh. Oprina, Paula Tudor, Michaela Dinu, Mihail Vasluianu, Anișoara Scripcaru.

Piesa s-a mai jucat la teatrele din Orășul Stalin, Arad, Pitești, Oradea (sub titlul: *Atențiune, copii !*).

„Ansamblul lasă impresia unei dizertații despre educație. A unei dizertații dramatice, în care fiecare personaj este purtătorul unei probleme care trebuie demonstrată și, prin exemplul sau eșecul său, el trebuie să slujească de model.” (*Ecaterina Oproiu*, „Informația”, 28 mai 1956)

„Riscul modalității dramatice adoptate de scriitoare e alunecarea în didacticism și evitarea lui se dovedește deseori dificilă. Nu numai evidența tezei procură insatisfacție, ci și o acuzată disproporție între conținutul acesteia și mijloacele fo-

losite pentru a-l comunica. Se consumă prea mari cantități de energie umană, prea multă vervă și pasiune și uneori se produc drame și nenorociri pentru demonstrarea unor lucruri simple.” (*D. Micu, N. Manolescu* — „Literatura română de azi”, Editura Tineretului, București, 1956, p. 311)

Alte opinii: Șt. Aug. Doinaș — „Teatrul”, 3, 1956.

1957, 29 decembrie — *ARBORELE GENEALOGIC*, piesă în trei acte

Teatrul Național (sala Studio”. Regia: Moni Ghelester. Cu: Aura Buzescu, Geo Barton, Al. Demetriad, Elena Sereda, Alfred Demetriu, Dina Cocca, Eugenia Popovici, Maria Voluntaru, Tanți Economu. Piesa s-a mai jucat la Teatrul Național din Cluj (ianuarie 1958); Teatrul Dramatic din Ploiești; Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași; Teatrul German de Stat din Timișoara; Teatrul „A. Davila”, din Pitești (1967—68); Teatrul Evreiesc de Stat din București (1975—76). S-au realizat și câteva adaptări pentru teatrul TV.

„Unui vechi conflict, construit artificial, pe o bază etică falsă autoarea îi descoperă suportul social și, astfel, înțelesuri noi. (...) *Arborele genealogic* de Lucia Demetrius are meritul că reluind, astăzi, conflictul stîrnit de pătrunderea unei fete de țăran într-o familie boierească, tratează materialul dramatic sub aspect ideologic și într-un climat care stabilește limpede sensul social al problemei.

(...) Lucia Demetrius a ajuns la o formulă dramatică în care interesul pentru dezbateră ideologică este strîns legat de pasiunea creării unor tipuri memorabile. Cele mai de seamă izbucniri ale piesei se găsesc, astfel, pe plan caracterologic.” (*Vicu Mindra* — „Gazeta literară”, 20 martie 1958)

.... mai puțin o dramnă de întimplări și mai mult una de atmosferă, de atitudini, de reacții...” (*Florin Tornea*, „Scinteia”, 8 martie 1958)

„În esență, *Arborele genealogic* ne oferă o nouă, o altă versiune a străvechiului conflict care a opus în societatea și literatura noastră pe boier și pe omul din popor, acesta din urmă luînd și forma intelectualului. (...) Dar dacă încă de acum 30 și mai bine de ani, Camil Petrescu a tratat-o în *Suflete tari*, în condițiile efective ale unei societăți burghezo-moșierești, era de așteptat ca Lucia Demetrius să aducă ceva nou și anume acel element de dezbateră și de rezolvare lucidă și absolută a problemei pe care ea îl poate culege din doctrina și din realitățile societății noastre noi, în cadrul căreia se consumă drama sa.” (*Radu Po-*

Prescu — „România liberă”, 19 februarie 1958)
 „O construcție foarte îndemnată uizind de un limbaj ales și cursiv, ca toate piesele Luciei Demetrius, ne oferă *Arborele genealogic*, dramă ce se înscrie în sfera acelorași preocupări ale autoarei de a fixa «șocul» produs de revoluția socialistă în sistemul de valori al familiei burgheze sau aristocratice” (Mircea Ghiu-

lescu — „O panoramă a literaturii dramatice române contemporane”, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1984, p. 28)

Alte opinii Magdalena Focșă — „Informația”, 12 decembrie 1957; Manase Radner — „Contemporanul”, 29 decembrie 1957 Ecaterina Oproiu — „Contemporanul”, 20 mai 1977 (despre spectacolul TV).

„Rampa”, acum 50 de ani februarie 1936

A sosit de la Paris societara Comediei Franceze, compatrioata noastră Maria Ventura. Dă o serie de spectacole pe scena Naționalului bucureștean. Așa cum ne-a obișnuit, marea actriță lansează încă un text românesc — *Veste bună* de Mircea Ștefănescu. Să nu uităm că ea l-a impus ca dramaturg pe prozatorul Gib Mihăescu, prin drama *Pavilionul cu umbre*. Datori fi mai sînt Adrian Maniu (*Lupii de aramă*) și Al. Kirițescu (*Borgia*). ● Un exemplar exercițiu de interpretare romantică pe prima scenă a țării. În regia lui Paul Gusty, Tony Bulandra, invitat, rostește amplele tirade din *Ruy Blas*. Frumosul Tony nu se dezmințe. La chioșcuri, reapar „poștalele” cu chipul său... din 1910! ● La pupitrul Operei Române, dirijorii

Ionel Perlea, Egizio Masini, Alfred Alessandrescu conduc spectacolul omagial la cele două decenii de carieră ale baritonului Jean Athanasie. Maestrii scenei noastre lirice rivalizează cu celebritățile de oriunde. Aviz snobilor! ● N. Iorga a predat ultima sa piesă, *Un biet moșneag și un Doge*. Savantul asistă cu sfîntenie la repetiții, gratulînd din lojă pe toți interpretii. Și sînt destui... ● Un text care nu merită uitarea nepoților — *Generație de sacrificiu* de Valjean. O șarjă sprintară îndreptată împotriva înbogățiților din războiul întregirii. ● O glorie europeană pe scena operei din Berlin, româncea Viorica Ursulescu. Cîntă în *Tosca* și *Fidelio*. Impresarii de peste ocean se întrec în oferte. Dar ea va reveni curînd în țară, căci vorba veche românească e sfîntă, sîngele apă nu se face... ● Maestrul Ion Livescu conferențiază la Ate-neul Român despre *Evoluția teatrului românesc în ultimii 30 de ani*. Are ce spune. ● Pentru marele festival muzical de la Salzburg din acest an, și-au anunțat participarea Bruno Walter, Arturo Toscanini, regizorul Max Reinhardt. Este o concentrare de forțe artistice cu valoarea simbolică într-o Europă foarte agitată. ● Din sanatoriul unde supra-

viețuiește demn, lovit de o cumplită boală, M. Blecher trimite în librării romanul *Intimplări în irealitatea imediată*, proză de importanță majoră în literatura noastră interbelică. ● Pentru reprezentarea comediei lui Molière *Doctor fără voie* pe scena Teatrului Ligii Culturale, N. Iorga scrie (în cîteva ore!) farsa *Molière se răzbună*, întregind astfel imaginea epocii în care a creat genialul francez. În același spirit vor gîndi oamenii teatrului nostru și... peste 50 de ani, cînd, la Teatrul „Bulandra”, se vor monta, succesiv, *Tartuffe* și *Cabala bigoților*. Un fapt pentru istoria teatrului. ● Întors de pe Coasta de Azur fără o lețcaie (plecase cu „premiul” *Omului cu mirtoaga*), Gogu Ciprian dă mîrturie despre cîte au fost și se pot povesti, în romanul *Soț or făr'dă*. Și-o fi scos necea Gogu „banii de drum” din drepturile de autor? ● Se afirmă un excelent actor de revistă și operetă, Nae Roman. Tănase e cu ochii pe el. Dar și alți directori de trupă. Încotro, nene Nae? ● Un eveniment, pe care *Rampa* îl popularizează cum se cuvine. Ne va vizita *Comedia Franceză*. În București, Iași și Cluj, lumea va avea ce vedea. Dar și francezii, dacă vor intra în sîlile noastre de teatru, vor avea ce vedea!

I. N.